

Aile İçi Şiddette Medyanın Rolü

The Role of the Media in Domestic Violence

Damla ÇOBAN¹, Merve KAPLAN²

¹Ondokuz Mayıs Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Samsun
• Dmla_fd@hotmail.com • ORCID > 0000-0001-9924-9583

²Ondokuz Mayıs Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Samsun
• Mrvkpln.05@gmail.com • ORCID > 0000-0002-2236-2112

Makale Bilgisi / Article Information

Makale Türü / Article Types: Derleme Makalesi / Review Article

Geliş Tarihi / Received: 29 Kasım / November 2021

Kabul Tarihi / Accepted: 30 Kasım / November 2021

Yıl / Year: 2022 | **Cilt – Volume:** 2 | **Sayı – Issue:** 1 | **Sayfa / Pages:** 127-146

Atıf/Cite as: Çoban, D. ve Kaplan, M. "Aile İçi Şiddette Medyanın Rolü"
Ondokuz Mayıs Üniversitesi Kadın ve Aile Araştırmaları Dergisi 2(1), Haziran 2022: 127-146.

Sorumlu Yazar / Corresponding Author: Merve KAPLAN

AİLE İÇİ ŞİDDETTE MEDYANIN ROLÜ

ÖZ:

Aile içi Şiddet dünyanın birçok ülkesinde olduğu gibi ülkemizde de üzerinde durulması gereken önemli bir sorundur. Şiddet ve beraberinde getirdiği korku aile unsuru üzerinde kalıcı ve yıkıcı bir etki yaratmaktadır. Genel olarak güç bakımından dezavantajlı olan tarafın maruz kaldığı Şiddet eylemlerinde mağdur olarak en çok kadın ve çocuklarla karşılaşmaktayız. Kadına ve çocuğa yönelik Şiddet davranışlarının engellenmesinde gerek sivil toplum örgütleri yoluyla gerek bireysel olarak birçok çalışma yürütülmesine rağmen aile içi Şiddet vakaları giderek artış göstermekte ve bu artış medya araçları yoluyla topluma iletilmektedir. Literatürde medyanın aile içi Şiddeti veya kadına yönelik Şiddeti temsil etme Şekli ve bu temsilinden doğan sonuçları üzerinde duran birçok akademik kaynak bulunmaktadır. Araştırmalardan derlenen bu makalede Şiddeti topluma aksettiren medya kanallarının nasıl işlevde bulunduğu, Şiddeti iletirken bunun nedeni ya da sonucu olmaksızın rolü üzerinde durulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Aile İçi Şiddet, Kadına Şiddet, Medya, Roller.

THE ROLE OF THE MEDIA IN DOMESTIC VIOLENCE

ABSTRACT

Domestic violence is a significant issue both in our country and in many countries of the world. Violence and fear make a lasting and devastating impact on family. Generally, women and children as parts of the disadvantaged groups in terms of strength can be regarded as the most affected individuals by violence. Despite the social work carried out by NGOs and on an individual basis in order to prevent violence, domestic violence has gradually been increasing and this increase has been conveyed to society through media tools. There are plenty of academic researches in the literature about how media represents domestic violence and violence against woman and the results of the representation. This study is compiled from the researches and deals with how the media function while conveying violence to society and how media can be the cause or the result of violence during this process.

Keywords: Domestic Violence, Violence Against Woman, Media, Roles.

AİLE İÇİ ŞİDDET

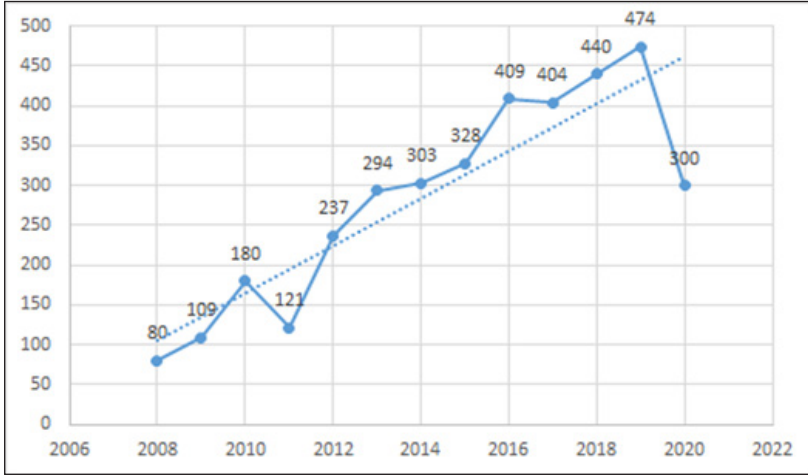
Bireyin doğumundan itibaren bağımlı olduğu, hayatını sürdürebilmek için ihtiyacı olan öz bakım ve destek müdahalelerinin karşılandığı, kişiler arası tutum ve yaşantıların öğrenildiği ortama aile denir (Kaymak, 2004, s. 28). Her birey bir aile yaşantısına muhtaçtır ve bu yaşantıdan doğan yakın ilişki ve doyumların sağlıklı olması beklenir. Ne yazık ki toplumun kalbini oluşturan bu yapı, çoğunlukla somatik yakınmaların, kişiler arası çatışmaların ve duygusal gerilimlerin kaynağı olmaktadır (Kaymak, 2004 s. 30-31). Aile ortamında doğan, bu öfke ve aşagılanma atmosferinden beslenen bireyin kişilik dinamikleri bu örseleyici ve zarar verici yaşantılardan ayrılamaz. Dünya Sağlık Örgütü (WHO) şiddeti şu şekilde tanımlamıştır: “Fiziksel güç ya da iktidarın, kasıtlı bir tehdit veya gerçeklik biçiminde bir başkasına uygulanması sonucunda maruz kalan kişide yaralanma, ölüm ve psikolojik zarara yol açması ya da açma olasılığı bulunması.” (WHO, 2014). Şiddet ve Sağlık Konulu Dünya Raporu’nda şiddet; kişinin kendisine yönelik şiddet, kişiler arası şiddet ve kolektif şiddet olmak üzere üçe ayrılmıştır. Aile içi şiddet kişiler arası şiddet sınıflamasına girer (Zara ve İnce, 2008, s. 82). Buradan hareketle aile içi şiddet “aile içindeki bir bireyin yine aile içinden başka bir birey tarafından hayatının, bedeninin, psikolojik bütünlüğünün ya da özgürlüğünün güç kullanılarak ve zorba bir şekilde tehlikeye uğratılması ve bireye zarar vermesi” şeklinde tanımlanabilir (İnce ve Zara, 2008, s. 82; Kağnıcı ve Kandemirci, 2014, s. 2).

Aile içi şiddet bütün yönleriyle ve olabildiğince bireyin yararını gözeterek yaklaşılması gereken bir sorundur. Araştırmalar genelde şiddeti dört boyutta ele alır: 1. Fiziksel şiddet (vurma, dayak, yumruk, darp edici-kesici alet vb. vasıtasıyla vücut bütünlüğüne verilen zarar), 2. Cinsel şiddet (onaylanmayan şaka ya da temaslardan cinsel saldırılara kadar uzanır), 3. Psikolojik şiddet (duygusal ve sözel istismar) ve 4. Ekonomik şiddet (ev içi ihtiyaçları karşılamamak, aile bireyinin elinden parasını zorla almak, aile bireyleriyle ortaklaşa karar almadan ortak paranın harcanması vb.) (Kağnıcı ve Kandemirci, 2014, s. 2-3). Tüm aile bireyleri, aile içi şiddetten kötü anlamda etkilenir fakat çocuklar ve kadınlar bu etkiye daha fazla maruz kalır. WHO’nun araştırma sonucu, kadınların %10 ile %69’u hayatlarının bir döneminde kocaları tarafından fiziksel saldırıya maruz kaldığını ortaya koymuştur (İnce ve Zara, 2008, s. 82). Genellikle bu şiddet durumu bir defadan fazla yaşanır. Aile içinde kadına yönelik şiddette çocuk, dolaylı yoldan mağdur konumuna düşer. Böyle bir duruma gözlemci olması bile psikolojik şiddet sınıflamasına girer. Sivas’ta okullar arası yapılan geniş çaplı bir araştırmaya göre öğrencilerin %51’inin anne ve babaları evde kavga etmektedir ve %43.4’ü ev ortamında ebeveynlerinden şiddet görmektedir (Ayan, 2007, s. 209-211).

Aile, duygularımızın doğduğu ve beslendiği ilk ortamdır. Bireysel farkındalığımız, benlik bilincimiz, duygusal tepkilerimiz, dünya ile ilgili düşüncelerimiz burada şekillenir. İlk kez duyguların belirlendiği bu ortamda, çocuklar duygu ve

düşüncelerini ifade etme şeklini, davranışlarının seçimini doğrudan öğrenemez. Çoğunlukla ebeveynler arasındaki duygusal alışveriş buna rol model oluşturur (Kağnıcı ve Kandemirci, 2014, s. 2-3; Kaymak, 2004 s. 30-33). Adler'in de dediği gibi bireyin üç ebeveyni vardır: anne, baba, anne ve baba arasındaki ilişki. Aynı zamanda DeBaryshe (2004) ve Fryxell (2004) de, davranışın seçilmesi ve duyguların şekillenmesinde, bireyin bunlardan beslenerek kendini ifade ediş tarzını belirlemesi ve etkili bir biçimde öz kaynaklarını olası problemlerde baş etme becerisi olarak kullanmasında, çocuk için ebeveynlerin ve ebeveynler arasındaki ilişkinin vazgeçilmez bir model olduğunu ifade etmektedir (Kaymak, 2004, s. 35). Şiddet ve saldırganlığın hakim olduğu aile ortamında patolojiler de kaçınılmaz olur. Bahsettiğimiz bu şiddeti uygulayıcı rolünde olan büyük bir çoğunluğun anne ve baba arasındaki şiddette şahit olanlardan çıkmasıyla birlikte (Vahip, 2002, s. 315), çocukluk döneminde şiddete maruz kalan bireylerin yetişkinlik yaşantısında patolojik seviyede davranım bozuklukları göstermeleri beklenmektedir. Örneğin çocuğun dünyasında özdeşim nesnesi olan babası ev ortamında bir başkasına sürekli ve ciddi biçimde şiddet gösteriyorsa, bu çocuğun babasıyla yani saldırgan tipte özdeşim kurması, doğrudan şiddet gören bir çocuğun özdeşiminden daha hızlı ve daha yoğun olmaktadır (Kaymak, 2004, s. 29).

Aile içi şiddeti öğrenmek ve önlemek için bu durumu ortaya çıkaran risk etmenlerini incelemek gerekir. Özellikle kültürümüzde erkeğin kadına uyguladığı şiddet dikkat çekecek düzeyde yoğundur. Burada toplum normlarımıza bakmak gerekebilir. Erkek kendi babasının da annesine uyguladığı şiddeti babasıyla özdeşim kurarak ilerde eşi ve çocuklarına uygulayabilir. Bandura bu ilişkiyi model alarak öğrenme olarak açıklar. Kişi saldırganca davranışları olası stresle karşılaştığında baş etme becerileri olarak benimser, ebeveynler arasındaki şiddeti görerek ve yaşayarak ya da şiddetin birebir kurbanı olarak öğrenir (İnce ve Zara, 2008 s. 84-86; Kağnıcı ve Kandemirci, 2014, s. 6-7). Yapılan araştırmalar sonucunda eşleri tarafından şiddete uğrayan kadınların çoğunun küçükken şiddet ya da istismara uğradığı aynı şekilde çocukken ebeveynlerinin şiddetine tanık olmuş erkeklerin olmamışlara oranla eşlerine şiddet uygulama ihtimalinin üç buçuk kat fazla olduğu söylenebilir (İnce ve Zara, 2008, s. 87). Şekil 1'e gösterilen tabloya göre kadın cinayetleri son 15 yılda artarak devam etmektedir. Bireylerin teknolojik cihaz ve uygulamaları kullanma yoğunluğu da yine son yıllarda cinayetlerle paralel şekilde yükselmektedir. Dolayısıyla bireylerin cinayet haberlerine maruz kalma durumunun teknoloji kullanımıyla aynı oranda artması beklenir.

Şekil 1: 2008-2020 yılları arasında Türkiye'deki kadın cinayeti vakaları

Not: Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformunun yayımladığı Türkiye'deki kadın cinayetleri verilerinden yararlanılarak oluşturulmuştur.

Psikanalitik bakış açısına göre “saldırgan baba” ile özdeşim kuran çocuk hem babaya hayran olur hem de korku ve kaygılarının merkezine alır. Sorunlarının öfke ve saldırganlıkla çözülebileceğini dolaylı yoldan öğrenir. Aynı zamanda şiddet olgusunun güvensiz bağlanmanın bir çeşidi olan endişeli bağlanmanın bireyde benimsenmesine yol açar. Bu da ileride sorunların çözümünün şiddet ve saldırganlık olduğunu bireye empoze eder (İnce ve Zara, 2008, s. 87-89). Yine de şiddet uygulayan birçok erkeğin geçmişte aile içi şiddete maruz kalması da durumun bu şekilde açıklanmasının yetersiz olacağını kanıtlar.

Türkiye'deki ataerkil sistem, namus ve töre kavramları erkeğin ev içindeki otorite olarak görülmesine etken olmaktadır. Erkeğin sinirli ve saldırgan olmasının güç göstergesi olduğu toplumda kadından daha ağırbaşlı ve eşine sağdı olması beklenir. Toplumun bu beklentileri bile kadın için bir psikolojik şiddettir. Yapılan bir diğer araştırmaya göre kendini yetersiz hisseden erkek, evde eşine ve çocuklarına şiddet uygulayarak kendi gücünü kanıtlama eğilimindedir (Ayan, 2007, s. 211-212; Kağnıcı ve Kandemirci, 2014, s. 5-6). Şiddet uyguladığı belirlenen erkeklerin yarısından fazlası toplumda saygı gören mesleklerde (tıp, hukuk, ekonomi vb.) çalışmaktadır (Kağnıcı ve Kandemirci, 2014, s. 5).

Aile içi şiddet ortamında ve şiddete maruz kalarak büyümek, şiddeti stresli ve problemleri durumlarda bir çözüm aracı görmek, sosyokültürel olarak kadınların erkeklerden aşağı görülmesi, kadının sosyoekonomik olarak zayıf olması, kadın ya

da erkeğin kök ailesinden getirilen problemler aile içi şiddeti tetikleyen koşullardır. Öte yandan işsizlik, ekonomik yetersizlik, çocuğun fiziksel ve ruhsal açıdan zayıf olması, toplum normları, şiddetin sadece fiziksel açıdan bilinmesi, caydırıcı olmayan yasaların da aile içi şiddet olgusunu beslemektedir.

İnsanın pasif bir varlık olarak şekillenebileceğine inanılan toplumlarda saldırganlık eğitimsel bir araç olarak algılanmaktadır (Samerof, Feil, 1985, s. 91-92). Aile içi yaşanan saldırganlık olayları da aslında bu zihniyette kendini göstermektedir. Diğer şiddet bağlamlarında olduğu gibi aile içi şiddet de etnik kültürden, sosyal sınıftan veya eğitim seviyesinden bağımsız olarak tüm ülkelerde yaşanan bir sorundur. Ancak şiddete maruz kalma sıklığının arttığı toplumlarda şiddet kültürünün normalleştiğini söylemek yanlış olmayacaktır.

Aile içerisinde şiddet davranışını 5 alt grupta inceleyecek olursak:

1. Fiziksel Şiddet: Fiziksel şiddet çoğunlukla şiddet uygulayan eşin/kişinin kurbanı yumruk, tokat, tekme atması, ısırması, çimdikleme, saçını çekmesi, itip kakması, yakması, boğazını sıkması, bir nesneyle vurması, kesici-delici bir alet batırması şeklinde ortaya çıkmaktadır (Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı 2016).

2. Cinsel Şiddet: Kurbanı/eşi istemediği halde cinsel davranışları yapmaya, kişi istemediği durumlarda cinsel ilişkiye girmeye zorlamak, cinsel yönelimine ait davranışları değersizleştirmek, cinsel ilişki esnasında güç kullanmak, kişiyi taciz etmek olarak tanımlanabilir (Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı 2016).

3. Duygusal Şiddet: Sözel saldırılar ve aşağılamaları içermektedir. Duygusal saldırılar aynı zamanda şiddet ve zarar verme tehdidi ile devam edebilir. Ev eşyalarına ve evcil hayvanlara zarar vermek, çocukları kullanmak ve kişiyi toplumdan yalıtılmak vb. davranışlar duygusal şiddet göstergeleri olabilir (Ünal, 2008, s. 12).

4. İhmal: Bu istismar türüne daha çok çocuklar ve yaşlıların maruz kaldığı söylenebilir. Kişinin sosyal ve maddi ihtiyaçlarını göz ardı etmek, bunları sağlarken ihmal göstermektir (Ünal, 2005, s. 2).

5. Ekonomik Şiddet: İstismarcı eşin/kişinin, ailenin ekonomik bütün kaynaklarına ulaşımını tekelinde tutması, eşinin ya da çocukların bu kaynaklara ulaşırken özgürlüklerini kısıtlamasıdır. Söz konusu kaynaklar genel anlamda; para, kalacak yer, sigorta, yemek vb. olabilir (Ganley, 1995).

Şiddet, şiddete uğrayan mağdur tarafların psikolojilerinde çok derin yaralar açmaktadır. Yapılan araştırmalara göre şiddetin herhangi bir türüne (fiziksel, cinsel, psikolojik vb.) uğrayan kadınlarda anksiyete, depresyon (Kıvrak ve ark. 2015, s. 320-321), travma sonrası stres bozukluğu gibi bozukluklar geliştiği ve sonrasında

intihar girişimlerinde buldukları (Temiz ve ark. 2014, s. 6) görülmüştür. Bu psikolojik bozuklukların yanı sıra şiddete maruz kalmış ve sığınma evlerinde kalan kadınlarda, somatizasyon bozukluğu, obsesif kompulsif bozukluk, yeme ve uyku bozuklukları vb. ruhsal sağlık sorunları gözlenmiştir (Gezen ve Oral, 2013, s. 70).

Literatüre bakıldığında çocuk istismarı ve aile içi şiddet çoğunlukla birlikte görülmektedir (Waugh 2002, s. 286-289, MacMillan ve ark. 2013, s. 336-338). Aile içerisinde yaşanan şiddet olaylarından en çok etkilenenlerinden biri de kuşkusuz ailedeki çocuklardır. Holden'a (2003, s. 2) göre şiddet olayına doğrudan maruz kalan çocuklar ile maruz kalmadan farkında olan çocuklarda benzer sonuçlar ortaya çıkmaktadır (MacMillan ve ark. 2013, s. 338). Yine aile içi şiddet konusunda İngiltere'de yürütülen bir çalışmaya göre, aile içi şiddete maruz kalan çocukların %52'sinde davranış sorunları ortaya çıkmış, %39'unda okula uyum problemleri gözlenmiş, %25'i zorba davranışlar sergilemeye başlamış, %60'ının ise evde yaşanan şiddet olaylarından kendisini sorumlu tuttuğu sonuçları elde edilmiştir (Baran 2014, s. 11-12).

Araştırmalar sonucunda elde edilen verilerden de anlaşılacağı üzere aile içi şiddetten etkilenen grup çoğunlukla kadınlar ve çocuklardan oluşmaktadır. Şiddetin mağdur tarafları bunu anlamlandırmada ve sonlandırabilmede belirli destek ve bilgiye ihtiyaç duyar. Özellikle yetişkin olarak çocuğundan da sorumlu tutulan kadın şiddete uğradığında hem kendi ruh sağlığının hem de çocuğun ruh sağlığının korunmasında yapacakları ile önemli bir rol oynamaktadır. Kadının şiddet olayından örselenmesinin sonuçları elbette ki davranışlarının belirleyicisi, alacağı sosyal destekler ise bu davranışların olumluya dönüşmesindeki dengeleyici konumdadır.

Aile içi şiddetin artması ve giderek yaygın bir sorun haline gelmesindeki temel etkenleri inceleyen araştırmaların bir kısmında medyanın etkileri de değerlendirilmiştir. "Elektronik ve yazılı iletişim araçlarındaki şiddet biçimleri, kitle iletişim araçlarının şiddet olaylarını meşrulaştırıp meşrulaştırmadığı ve iletişim araçlarında şiddet olaylarına ne ölçüde yer verildiği" konuları üzerinde özellikle durulmuştur (Tokgöz, 1985, s. 43).

Medya, toplumsallaşma işlevini yerine getirirken en çok kullandığı kaynaklardan birisi "haber"dir. Haberler aynı zamanda kamusal alan etkinliği olarak erkeklerle atfedilmiş ve kadınlar üzerinde yorum yapabilme hakkını ataerkil geleneğe sahip erkeklerin inisiyatifine bırakmıştır. Bunun sonucunda ortaya çıkan haber, haberi üreten kişi ya da kurumları ardında bırakarak haberin genel söylem mekanizmasını belirlemektedir (Fiske, 1989, s. 284). Bunlar gösteriyor ki haberin ne olduğu ve nasıl geliştiği kadın bakış açısından uzak ele alınmaktadır.

Medya aracılığıyla şiddet mağdurları ele alınırken genellikle bu kişilerin dezavantajlı yönleri vurgulanarak şiddet haklı bir zemine oturtulur. “Haber değeri olan” ve en çok rağbet gören konuların işlendiği haber programlarında genellikle şiddet haberleri tüketim mantığıyla sunulmakta ve genele hitap eden eril dil kullanılmaktadır. Bunun nedeninin ise genel olarak medyada yönetici kadrolarının çoğunluğunda erkeklerin bulunması olduğu düşünülmektedir.

Medyada egemen olan bu eril gücün yerleşikliği nedeniyle aile içinde yaşanan genel olarak kadın ve çocuğa yönelik şiddet haberlerinin hiçbir zaman sonlanmayacağı algısı oluşturmaktadır.

Kadınlara veya çocuklara yönelik şiddet haberlerinin medyada sunulmasının elbette ki mağdurlar lehine olabilecek tarafları da olduğu düşünülebilir. Bu avantajları ortaya çıkarabilmek ve medyanın aile içi şiddet üzerindeki olumsuz etkilerini en aza indirebilmek için medya patronları ve çalışanlarının bir takım etik standartlara bağlı kalarak haber yapmaları gerekmektedir. Mesleğin etik uygulamalarına bakıldığında bu konuda birçok eksiklikle karşılaşmaktayız. Bütün bunlar gösteriyor ki haber etiğinin temellendiği zeminin gözden geçirilmesi gerektiği kendisini yoğun şekilde hissettirmektedir (Dursun, 2010, s. 26).

Türkiye Gazeteciler Sendikası (TGS) Kadın Komisyonunun, 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele ve Dayanışma Günü'ne dikkat çekmek için yaptığı yazılı açıklamada belirttiği gibi yaptığı haberlerle medyanın, özellikle son zamanlarda artan kadın cinayetlerinin bir parçası olduğu düşünülmektedir (Dündar, Demiray, 2016, s. 78). Şiddete karşı alınan bu gibi tavirlara karşın erkek egemen medyanın kadınlar üzerinde bıraktığı imaj halen daha olumsuz yanlarını göstermektedir.

Toplumu şekillendiren ne kadar kurum varsa hepsinin toplum üzerindeki olumlu veya olumsuz etkileri yadsınamaz. Politika, kültür, eğitim, din gibi kurumlar kadar medya da insanı ve insanın ait olduğu çevreyi şekillendirmekte etkili güce sahiptir. Dolayısıyla medyanın da ataerkil düzeni oluşturarak şiddetin yeniden üretildiği mekanizma olduğunu söyleyebiliriz (Alankuş,(1). 2007, s. 58).

Medyanın yazılı basın kolu diğer kitle iletişim araçlarından daha önce var olmuş ve bu özelliği ile şiddet söylemlerinin kurucusu kabul edilmiştir. Aile içi şiddet haberleri 1980'den itibaren Türkiye'de belirmeye başlamış, 1990'lardan bu yana yaygınlaşmıştır. Bu haberlerde benimsenen genel eğilim, haberin seyirlik olması ve fotoğrafla kanıtlanabilir olması avantajlarından dolayı genellikle açık fiziksel şiddet olaylarının haberleştirilmesidir. Ekonomik ve duygusal şiddet haberleri medyada baştan beri daha az yer kaplamaktadır (Dursun, 2010, s. 26).

Yazılı basında yer alan şiddet içeren haberlerin incelendiği bir araştırmada elde edilen sonuçlar şunlardır: Kadının herhangi bir konu hakkındaki görüşü ve buna bağlı değerleri haberlere dahil edilmemektedir. Kadınlar erkeğe veya ailesine bağımlı bir konumda gösterilmektedir. Kadınların olay öncesi yaşamlarına ait ve cinsel kimliklerine bağlı anormalliklerin altı çizilmektedir. Kimlikleriyle alakalı yaş, eğitim, meslek gibi verilere yer verilmemektedir. Erkeklerin yaşadıkları psikolojik sorunlar nedeniyle ya da kadınlar tarafından tahrik edildiklerinde şiddet davranışlarına başvurdukları izlenimi medya yoluyla pekiştirilerek sunulmaktadır (Aziz ve Köker, 1994, s. 32).

MEDYA VE ŞİDDET

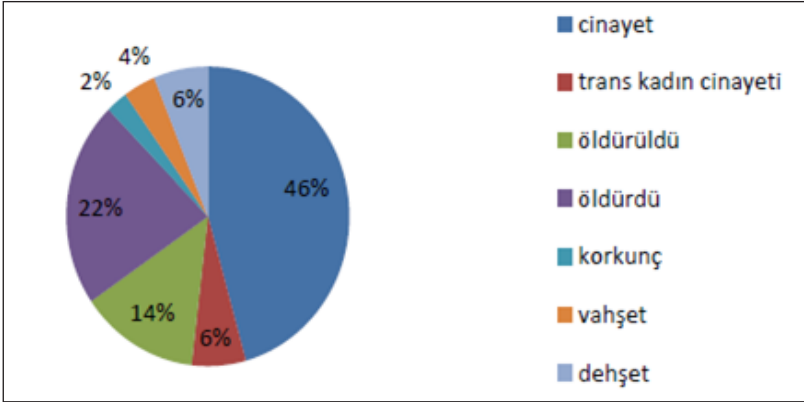
Medya; radyo, televizyon, gazete, dergi, internet vb. yazılı, görsel ve işitsel iletişim araçlarının, bilginin transfer edilmesi ve depolanması gibi alanlarda kullanılmasını kapsayan bir terimdir. Birçok iletişim aracıyla ilgili olması medyayı toplumsal yapı üzerinde etkili ve güçlü hale getirmiştir. Bu bağlamda birçok işlevi gelişen teknolojik koşullar sayesinde kolaylıkla yerine getirebilen medya, bilgilendirme işlevi ile dünyayı algılayış şeklimizi belirlemeyi, kültürel işlevi ile bir kitle kültürü oluşturabilmeyi, toplumsal işlevi ile toplumsal normlar ortaya koymayı sağlayan dinamik bir yapıdadır. Medyanın işlevlerinden toplumu şekillendirmek ve bireyi toplumsallaştırmak işlevi, aile içi şiddet ve şiddetin öğrenilmesi noktasında üzerinde durulması gereken bir konudur. Bahsedilen sosyal ve kültürel yapı, bireyler için önemli birtakım norm ve davranış kalıplarını üreterek toplumsal yaşamın şekillenmesine birçok açıdan katkıda bulunur, o toplumda yaşayan bireylerin davranış biçimlerini ve dünyaya bakış tarzını etkiler, böylece birey ve toplum arasındaki algıyı düzenlemeye yardımcı olur (Toker ve Altun, 2015, s. 116). Medyanın işlevlerinin tümünde yer alan birey hem medyayı şekillendiren hem de etkisine en fazla maruz kalandır demek yanlış olmayacaktır. Dolayısıyla aile içi şiddet konusunda bireyi fazlasıyla şekillendiren, bu şekillendirme işleminden döngüsel olarak yeniden yaratılan medya, şiddetin hem önlenmesinde hem de yayılmasında kritik birtakım rollere sahiptir diyebiliriz.

Kendi içerisinde bir çağ atlayan medyada modernitenin de etkisiyle daha çok televizyon, internet gibi yazılı, işitsel ve görsel öğelerin bir arada bulunduğu tür daha çok gelişmiştir. Bununla birlikte son zamanlarda ekranlarımızda en çok yer alan haberler veya görseller şiddet unsurlarının egemen olduğu türdendir. Bu da şiddeti gündelik hayatın bir parçası haline getirip kanıksanmasına yol açmaktadır.

Şekil 2’de yer alan Milli Strateji Araştırma Kurulunun Türkiye’deki haber başlıklarının gruplanmasında en çok payı “cinayet” kelimesi almıştır. Aynı zamanda “öldürüldü” kelimesinin %14’lük payı da üzerinde durulması gereken bir diğer konudur. Kurbanın “öldürüldü” fiili ile cümlede sözde özne göreviyle yer alması, okuyucu dikkatinin suçlu kişiden ziyade kurban edilen kişiye ve kurban edilen

kişinin eylemlerine yoğunlaşmasına sebebiyet verebilir. Bu durum ise aile içi şiddet ve dolaylı yoldan kadın cinayetlerine sebebiyet veren koşulları yanlış nitelmemize neden olabilir. “Korkunç, vahşet, dehşet” gibi kelimelerin haber başlıklarında yer alması da yapılan öldürme eyleminin gerekçelerinden ziyade yapılaş şekline dikkat çektiği için şiddet olaylarında toplumun odaklanması gereken noktaları perdeler.

Şekil 2: Haber başlıklarında olaya yönelik tanımlamalar

Not: Milli Strateji Araştırma Kurulu verilerinden yararlanılmıştır.

Temel amacı BBC'nin benimsediği sırayla “bilgi, eğitim ve eğlence” olması gereken kitle iletişim araçlarının eğlence faktörünü diğerlerinden daha fazla ön plana çıkarmaları sonucu, yayınlarının pek çoğunda hedeflenen şey, azami heyecan ve duygudur. Dolayısıyla medyada heyecan uyandırmak amacıyla şiddetin dozunun artırılması ve azalan verim kanunu nedeniyle gitgide daha fazla şiddetin gerekmesi sonucu ortaya çıkmaktadır (Uluç, 2002, s. 5).

Medya yöneticisi ve çalışanları seyircinin ilgisinin ve dikkatinin azami sınırlarını bildiklerinden uzun programlardan ve sıradan görsel vahşetlerden kaçınmaktadırlar. İzleyicinin dikkatini en çok çeken şeyin şiddet gösterileri ve travmatik yaşantılar olduklarını bildiklerinden bu tür sekansları çeşitli programlarda özellikle kullanırlar. Örneğin sıradan gibi gözükten spor müsabakaları kolektif şiddetin artışına büyük ölçüde katkıda bulunmaktadır (Huiseman, 2000, s. 255-256).

Medya sektöründe ekonomik ve politik kaygı ile yapılan reyting artırma yollarından olan şiddetin metalaştırılması ile insani öğeler dışlanmakta, insanların şiddet olaylarının mekanik nesnelere olarak görülmesine yol açmaktadır. Olayların sıradanlaştırılmış şekilde sunulması insanların vicdani ve ahlaki yönlerini köreltip şiddeti toplumun vazgeçilemez bir unsuru olarak benimsemelerine sebep olmaktadır. Bilimsel araştırmalarda da desteklendiği üzere medyanın şiddeti benimse-

yen bireyler olmayı hızlandırması yadsınamaz derecededir. Sosyokültürel çevre ve ailenin etkisiyle her ne kadar medyanın şiddet öğelerini benimsetmekteki etkisi farklılaşabilse de çevre ve ailenin olumsuz olduğu koşullarla medyanın olumsuz etkileri birbirini besler durumdadır.

Küreselleşen dünyada medyanın söz konusu olumsuz etkilerini en aza indirebilmek amacıyla izleyicilerin korunması gündeme gelmiş ve bunun için medya okuryazarlığı eğitiminin küçük yaşlardan itibaren verilmesi gerektiği düşünülmüştür. Yaşadığımız çağ medyanın bütün unsurları ile bir şekilde temas etmek mecburiyetinde kaldığımız bir çağ olduğundan medya ve onun getirdiği olumsuzluklardan bir şekilde korunmak gereksinimini yeni iletişim becerileri kazanma sonucunu da doğurmuştur.

AİLE İÇİ ŞİDDETE GÜNDÜZ KUŞAĞI PROGRAMLARININ ETKİSİ

1980'li yıllardan itibaren Türk aile yapısına hızlı bir giriş yapan televizyon birçok değişimi de beraberinde getirmiştir. Toplumun eğlence hayatını, yaşam tarzını ve dünyaya bakışını etkileyen televizyon, birey ile ekran arasındaki kültür aktarımını hızlandırmasıyla olumlu karşılandı. Ancak artan medya ilişkileri, salt ticari kaygılar, reyting savaşları, ev hanımlarının aile içi yalnızlığını giderme aracı olarak televizyonu kullanması gündüz kuşağı kadın programlarının oluşmasını ve gelişmesini hızlandırdı. Sonuç olarak gündüz kuşağı kadın programlarının bu gibi olumsuz yönleri aile içi ilişkileri de olumsuz yönde etkileyebilir.

Türkiye'de ulusal kanalların hemen hemen hepsinde farklı formatlarda gördüğümüz kadın programları sabah ya da öğle saatlerinde uzun sürelerle yayınlanmaktadır. Güzellik, sağlık, tatil, hayat, eğlence, evlenme, çocuk, aile gibi eğlenceli konularla birlikte aile içi şiddet, kadına şiddet, boşanma, tecavüz, aldatma gibi tatsız konulara da yer vermektedir (Çaycı, 2010, s. 182; Çiçek ve Mender, 2012, s. 11-12). Bir dönem sayısı oldukça fazla olan ve denetimini yapmakta zorlanılan izdivaç programlarına RTÜK yüksek yaptırım ve cezalar uygulamaktaydı. Mender ve Çiçek'in (2012) Denizli ilinde yaptığı çalışmaya göre kadınların izdivaç programlarını izleme nedenleri yaşam biçiminin benzerliğidir. Çalışmadaki kadınların %62'si görücü usulü evlendiğini belirtmiştir. İzdivaç programlarında bireysel yaşam hikâyelerine benzer şekilde hayatlar görmek ile kendi hayat hikâyeleri arasındaki paralellik, kadınların benzer deneyimleri izlemek aracılığıyla kendilerini rahatlatma ve iyi hissetmelerine sebebiyet vermiştir (Çiçek ve Mender, 2012, s. 13-14). Ancak programlarda evlilik içi dinamiklerin saydam tutulması, aday kriterlerinin mizahleştirilmesi, reyting uğruna aile içi değerlerin değersizleştirilmesi, ev içi maddi kaygıların birincil tutulması, evlilik olgusunun kamuoyunu sürekli meşgul etmesi gibi durumlardan ötürü 29 Nisan 2017 tarihli KHK ile evlilik programları yayından kaldırıldı (Çaycı, 2010, s. 187-189; Çiçek ve Mender, 2012, s. 12-14; Kanun Hükmünde Kararname..., 2017).

Kaldırılan izdivaç programlarının yerini yine aile merkezli olan kayıpların arandığı, küslerin barıştırıldığı, aile içi şiddet olaylarının analiz edildiği, cinayet, taciz, tecavüz gibi polisiye olayların çözülmeye çalışıldığı programlar almıştır. Bu programlara sunucuya avukat, psikiyatr, adli tıp uzmanı, psikolog eşlik etmektedir. Burada aile içi şiddet haberleri adli vaka ve magazinsel haber (tabloid haber) olarak gösterilmektedir (Görgün ve diğerleri, 2017, s. 111). Bir yayın içinde birden fazla haber ve durum art arda tartışılmakta ve yayın süresi 2-3 saati aşmaktadır (Çiçek ve Mender, 2012, s. 191).

Bu programların en önemli özelliği “sıradan” kişilerin hayatlarına, evliliklerinde yaşanan sıkıntılara, aile içi durumlarına yer verilmesi ve izleyicinin programın merkezinde yer almasıdır (Çaycı, 2010, s. 188). Böylelikle izleyici programdaki konuklarla bir özdeşim kurabilmektedir. Konukların genel özellikleri ise eğitim düzeyi düşük, sosyoekonomik olarak alt-orta seviyede, kadınların ise genellikle ev kadını olmasıdır. Kişisel aile yaşantılarını anlatırken her şeyi ortaya dökme eğilimindedirler. Konulara dair yaptıkları açıklamalar mantıksız, insan haklarından bihaber ve aile ahlakına duyarsız ve yüzeyseldir. Dolayısıyla konuklar hem kendilerinin hem de diğerlerinin mahrem alanını anlatmaktan kaçınmamaktadırlar (Çaycı, 2010, s. 189; Çavdar, 2019, s. 381). Tüm bu durumlar reyting kaygısı açısından kullanılmakta ve izleyicinin gözüne daha fazla sokulmaktadır (Atuk, 2021, s. 269; Çaycı, 2010, s. 191).

Küresel Medya İzleme Projesi'nin yaptığı araştırmaya göre kadınlar televizyonda erkeklere oranla iki kat daha fazla mağdur gösterilmektedir (Çaycı, 2010, s. 190). Ev içi mahrem konular sunucu tarafından detaylıca anlatılmaktadır. Yapılan bir araştırmaya göre görüş bildiren uzmanların ise ataerkil ve dogmatik tespitlerde bulunduğu ve kadını yargılama eğiliminde olduğu tespit edilmiştir (Çavdar, 2019, s. 381). Programda demokratik bir ortamdan ziyade, magazini ve merakı beslemek amacıyla sunucunun olaylara müdahale etmesi, konukların herkese karşı aklıdan geçeni söyleme özgürlüğünün bulunması ve delilsiz suçlamalarda bulunması, seçilen kurbanın eleştirme ve aşağılamayla değersizleştirilmesi, haksız görülen kişinin konuşma sürelerinin kısıtlanması ya da konuşmasına sunucu ve uzmanlarca sık sık müdahale edilmesi olayların çözüme kavuşturulmasından ziyade problemi süregelenleştirmektedir (Çavdar, 2019, s.371-372; Çiçek ve Mender, 2012, s. 12-13; Görgün ve diğerleri, 2017, s. 124). Bu süregelen durum sonucunda aile içi şiddet olayları izleyici tarafından karmaşık algılanmakta ve haklı-haksız ayırımından öte evlilik ve aile kurumunu zihninde değersizleştirmektedir (Çavdar, 2019, s. 381; Çaycı, 2010, s. 201).

Gündüz kuşağı programlarındaki bir diğer tuhaf durum ise sıkça rastlanan duygu geçişleridir. Katılımcıların acıklı ve üzücü olan şiddet ve geçimsizlik olaylarını tartışırken sunucunun müdahalesiyle atmosfer bir anda tersine dönmektedir. Araya bir reklam ya da eğlenceli bir konuşma bazen orkestra girmektedir. İzleyi-

ciler ve konuklar ise duruma çok çabuk adapte olmaktadır (Çaycı, 2010, s. 201; Çiçek ve Mender, 2012, s. 19). Yine Mender ve Çiçek'in araştırmasına göre kadın izleyicilerin çoğunluğunun bu gibi dramatik ve eğlenceli atmosferin arka arkaya verilmesini olumlu karşıladıkları görülmüştür (Çiçek ve Mender, 2012, s. 19-20). Bu durumda da aile içi şiddet olaylarına duyarsızlaşma ve mizahlaştırma kaçınılmazdır.

Aile bireyleri arasında suçlama ve yargılamanın uzmanlarca körüklendiği bu programlar kişisel saldırı ve hakaretin oldukça fazla yansımalarıyla aile ilişkilerinin çözülmesini zor duruma sokmaktadır. Genellikle mağdur kadındır, annedir, kız çocuğudur (Çaycı, 2010, s. 189; Çiçek ve Mender, 2012, s. 19; Görgün ve diğerleri, 2017, s. 113). Mağdurun mağduriyeti bolca övülmektedir, uğradığı şiddet detaylıca anlatılmaktadır (Çaycı, 2010, s. 190). Kadınlar ezik, çaresiz, muhtaç gibi sıfatlarla anılmaktadır. Fiziksel ve cinsel şiddet gördükleri sıradaki durumları ajitasyon amacıyla dramatikleştirilmektedir (Çaycı, 2010, s. 190-191; İnam ve Şahin, 2020, s. 9). Bunun sonucunda şiddet sorunu bireysellikten çıkıp toplumsal şekle bürünmemektedir. Ayrıca izleyiciler arasında aile içi şiddete uğrayan kadın ve çocuklarda; bu şekilde anılmamak için olayın üstünü örtme, kendini değersizleştirme, şiddete ses çıkarmama gibi eğilimler görülebilir. Ayrıca şiddet durumunun örtülmeden ve mağdurun yararı gözetilmeden açıkça ve detaylı sunumuyla şiddet normalleşmekte ve yeniden üretilmektedir (Çiçek ve Mender, 2012, s. 11). Sunucu ve uzmanlar tarafından ev içi olgulara, aile içi görev ve sorumluluk dağılımlarına, kadınlık-erkeklik rollerine ve şiddetin algılanması ve tanımlarına yönelik yapılan ataerkil tutumlar ve eril söylemler çatışmaların kaynağını yeniden beslemektedir (Çavdar, 2019, s. 369).

Gündüz kuşağı kadın programlarının bir diğer örneği yemek ve ev içi beceri programlarıdır. Burada bizi ilgilendiren nokta ise aile içi şiddetin gelin-kaynana çatışması ile afişe edilmesidir. Kadının kadına şiddeti olarak gözümüze sokulan bu durum geleneksel rollerden beslenen geniş ailelerdeki saygı ve sevgiyi olumsuz etkilemektedir. Zamanla annelik rolüne bürünen kadın, ailesinden görmüş ve içselleştirmiş olduklarını çocuğuna yansıtır. Oğlunu babası ve ya kocası; kızını da annesi ve kendisi gibi yetiştirme tutumları neticesinde toplumsal cinsiyete hizmet eder. Böylelikle değişen ve özgürleşen cinsiyet tutumları ile çelişir. Gelinin kayınvalidesine sürekli hizmet etmesi, en güzel ve lezzetli yemekleri yapması, saygıda kusur etmemesi, olur olmaz konuşmaması, bağırması gibi kriterlerle gelin konumundaki kişi değerlendirilir. Bu gibi baskıcı tutumlar kadını örselemekte ve belki kayınvalidenin kendi yaşantısında gördüğü şiddeti başkasına uygulamasına ve yeniden üretilmesine aracılık etmektedir (Atuk, 2021, s. 260). Böylelikle aile olgusu medya aracılığıyla yine değersizleştirilmekte; mağdur, kurban gibi sıfatlarla aile bireylerinin geri dönülmesi zor sorunları pekiştirmektedir (Çaycı, 2010, s. 199-201; Çiçek ve Mender, 2012, s. 18-19).

Sonuç olarak gündüz kuşağı kadın programları aile içi şiddeti kullanarak reyting ve popülerite kaygısı gütmektedir. Türk Psikoloji Danışma ve Rehberlik Derneği'nin yaptığı çalışmaya göre gündüz kuşağı kadın programları toplumun ruh sağlığını bozmakta, toplumsal cinsiyet eşitsizliğini pekiştirmektedir (Çiçek ve Mender, 2012, s. 13). Sunucu kullandığı dil ile etken olan şiddet olayını edilgenleştirmekte, failden ziyade kurbanı odaklanmaktadır. Halkın değer yargıları ve nasıl görünmesi gerektiği bu programlar tarafından sağlıksız bir çerçeveye oturtulmakta, kadına ve aileye yönelik dogmatik inançlar, yersiz tutumlar değerli kılınp toplumsal bilinç yozlaştırılmaktadır. Bu programların daha fazla denetlenmesi, aile olgu ve inanışlarının suiistimaline izin verilememesi elzemdir. Öte yandan ev içi alana hapsedilmiş kadının, yaşadığı evlilik içi soruları değerlendiremediği ve ifade edemediği için bu tür programları bağımlılık derecesinde takip etmesi bir çare ve çözüm yolu arayışı olabilir (Çiçek ve Mender, 2012, s. 20-21).

AİLE İÇİ ŞİDDET VE SOSYAL MEDYA

Aile içi şiddetin sunumunda bakılması gereken bir diğer medya türü sosyal medyadır. Sosyal medya insanların yaşamında oldukça hızlı giren ve toplum tarafından hemen benimsenen, zaman ve mekan sınırlaması olmadan, bireylerin kendi ürettiği içerikleri kolayca paylaştığı ve hemen etkileşim aldığı, diğer kullanıcıların içeriklerine ulaşip yorum ve görüşlerini bildirebildiği, kuralları belirlenmiş bir iletişimden ziyade samimi bir sohbet havası taşıyan oluşumlardır (Çınar, 2021, s. 38-39; Yıldırım, 2019, s. 24-25). Bu gibi sosyal ağlarda (google, facebook, instagram, twitter vb) kullanıcılar popülerlik, tıklanma ve beğeni sayısı, daha fazla etkileşim alma gibi durumları hedeflemektedir (Dilber, 2019, s. 337; Yıldırım, 2019, s. 29-30). Ayrıca ülkede bu gibi ağlarda denetlenebilirlik ve yaptırımlar, yasal zorunluluklar ve hukuki dayanaklar yetersiz kalmaktadır (Çınar, 2021, s. 39).

Sosyal medyada hemen herkes aile içi şiddetle ilgili haberleri paylaşmayı, olayda yer alan kişiler hakkında yorum yapmayı, hakaret etmeyi, kendince fail-kurban-mağdur belirlemeyi, elindeki yetersiz bilgiyi sorgulamadan diğer kullanıcılarla paylaşmayı kendine hak görmektedir (Bakan ve Bakan, 2017, s. 65). Kullanıcılar görsel malzemede mağduru fotoğraflarını kimliğini açığa çıkaracak şekilde paylaşmakta, pornografik boyutlara varacak şekilde fotoğraflarla oynayabilmekte, paylaşılan bu fotoğraf ve videolar kullanıcılar arasında hızla dolaşabilmektedir (Yurdigil ve Zinderen, 2012, s. 89). Oluşturulan bu bilgi kirliliği içinde aile içi şiddet toparlanamaz boyutlara gelmekte ve olaya konu olan mağdur aile bireylerinde kendini değersizleştirme, travmayı tekrar yaşama, yoğun duygusal bildirimlere maruz kalma, özel hayatın gizliliğinin ihlali ve demografik bilgilerinin paylaşılması sonucu yoğun güvensizlik ve kendini rahatsız hissetme gibi durumlar görülmektedir (Atuk, 2021, s.268-269; Yıldırım, 2019, s. 61-63). Öte yandan sosyal medya kullanıcıları tarafından, uğradığı şiddet olayının sonucunda “zavallı görünmesi, güçsüz olması, muhtaç olması vb.” ya da “kahraman olması, tüm bu zorlukları

aşacak güçte olması, eğer anne ya da babaysa çocuğu için savaşması” gibi karşıt ifadelerin kişinin şahsına sürekli bir biçimde söylenmesi sonucu kişide ambivalan duygu, durum ve davranışlar görülebilir (Yıldırım, 2019, s. 82,83). Yine kullanıcılar tarafından şiddet uyguladığı söylenen aile bireyi hakkında ise suçlayıcı söylemler, baskılayıcı tutumlar, tehditler, hakaretler, devletten ve emniyet güçlerinden yaptırım talepleri gibi durum ve istekler gözlenir (Yıldırım, 2019, s. 58-60). Tüm bu durumlar aile içi şiddet gibi hassas bir konunun işin içinden çıkılmaz bir hal almasına ve ailedeki tüm bireylerin süreçten olumsuz etkilenmesine yol açmaktadır.

Bir aile içi şiddet olayının sosyal medyaya yansısıyla beraber süreci yakından takip eden kalabalık bir sosyal medya ordusunun (Casteel’in tanımıyla “sanal cemaat”in) ikincil bir travmaya maruz kaldığı bir diğer gerçektir (Atuk, 2021, s. 268; Yıldırım, 2019, s. 27). Ayrıca şiddetin pasif bir izleyicisi konumuna da getirilmiş olurlar (Arslan, 2017, s. 142-143). Bu yoğun bilgi ve mesaj bombardımanı içinde kurumların ve kişilerin aile içi şiddet olgusuna duyarsızlaşması da kaçınılmaz olur (Dilber, 2019, s. 373-374). Şiddet olayının hukuki süreçlerinin de kullanıcılar tarafından detaylıca ve yalan yanlış paylaşılması vatandaşların devlete ve adalete olan güvenini zedeler (Yıldırım, 2019, s. 39). Mağdur aile bireyinin gördüğü şiddetin fotoğraf ve videolarının sansürlenmemiş bir şekilde paylaşılması sonucu toplumda bir kabullenme oluşur (Atuk, 2021, s. 261). Yine aynı şekilde şiddet olayının bu kadar içinde olan günümüz toplumu, sosyal medyadaki eşitlik ortamından güç alarak aile hakkında ataerkil ve cinsiyetçi tutumla yaklaşmaktadır (Atuk, 2021, s. 265-266; İnam ve Şahin, 2020, s. 13). Kişinin kadını annelik, cinsellik, giyim tarzı, fiziki görünüşü; erkeği babalık, delikanlılık, namusluluk gibi kavramlar üzerinden eleştirmesiyle ailedeki bireyler dijital şiddete maruz kalır (Yıldırım, 2019, s. 33-36).

Sonuç olarak aile içi şiddetin sosyal medyaya yansımada şiddet bir çığ gibi büyüyebilir, bu ortamdan etkilenen herkeste olumsuzluk yaratabilir. Öte yandan aile içi şiddete uğrayan ya da uğradığının farkında olmayan sosyal medya kullanıcıları “yansıtma” savunma mekanizmasına sığınarak olaylar hakkında yorumlar geliştirir, bu durum sonucu kendini iyi hissedebilir. Yapılan araştırmalarda şiddete uğrayan ev kadınlarının aile içi şiddet haberlerini yoğun bir şekilde takip ettiği ve bu konuda sosyal medyada sıkça yorum yaptığı belirtilmiştir (Atuk, 2021, s. 265). Bu yorumlar kimi zaman mağduru kötüleyen (sen de kocana güzel davransaydın, o saatte orada ne işin vardı gibi) ya da faili suçlayan (fiziksel özelliklerine hakaret, beddua gibi) şekilde kendini gösterir (Atuk, 2021, s. 269-270). Aile bireylerine şiddet uygulayan kişilerde ise şiddet olayından önceki sosyal medya kullarımlarına baktığımızda şiddet olaylarını takip ettiği, görüntüleri izlediği, yorumda bulunduğu ya da desteklediği yani şiddete ön hazırlık yaptığı görülmektedir (Sungunay, 2018, s. 19-20). Jean-Leon Gerome’nin Pollice Verso tablosunda işlediği fikir gibi sosyal medyadaki “sanal cemaatler” de şiddeti izleme ve mağdur-failin kaderine karar verme konusunda oldukça heveslidir. Bu sosyal kaosun düzenlenmesi, denetlenmesi hem kullanıcılar hem de aile içi şiddet olgusundaki tüm bireyler için elzemdir.

TARTIŐMA VE SONUÇ

Aile içi Şiddet olgusu bireyden topluma her kesimi etkilemektedir. Aile içi Şiddeti besleyen dinamikler bireysel ve kültürel tutumlar, köken aileden getirilen patolojiler ve toplumsal etmenler olarak sayılabilir. Tüm bu koşullar içinde yapılabilecek olası müdahale programları sekteye uğrayabilir. Kurumsal eğitimlerden ziyade birey bazında uzmanlar dhilinde yapılacak sağaltım ve değerlendirme çalıŐmaları ile Şiddeti besleyen bu olumsuz koşullar deęiŐtirilebilir.

Aile içinde yaşanan Şiddet diğer Şiddet bağlamalarında olduğu gibi çok boyutlu bir sorundur. Aile içerisinde birçok Şiddet türünün bir arada yaŐandığı olaylara dair haberler her geçen gün artmaktadır. Yapılan araştırma sonuçlarına göre aile içerisinde Şiddetin herhangi bir türüne rastlanması diğer trlerinin de var olacağına dair ipucu vermektedir. Bu noktada Şiddetin nlenmesi ve herhangi bir türü saptandığında gerekli yaptırımların uygulanması gelecek kuŐaklar tarafından oluŐturulacak ailelerdeki bireylerin ruh sağlığının korunması için oldukça önemlidir.

Medya toplumu Şekillendiren ve yöneten önemli bir olgudur. Gazeteler, haber baŐlıkları, TV programları, ana haber bültenleri ve sosyal medya bu olguyu oluşturan etmenlerdir. Kısa, doğru bilgiden uzak, tıklanma kaygısı taşıyan haber baŐlıkları her geçen gün artmaktadır. Son yıllarda özellikle aile içi Şiddet ve kadına Şiddet olaylarının belirgin Şekilde ortaya konulduğu mecra olan medya, bir yandan geleneksel olarak televizyon yardımıyla bir yandan da sosyal medya yoluyla Şiddet içerikli haberler üretmektedir. Üretilen ve sunulan bu haberlerin toplumu bilinçlendirmek için etik standartlara uygun olarak yayımlananları oldukça sınırlıdır. Buna karşın medyanın çeşitli mecralarında gösterilen içeriklerin Şiddetin tekrar tekrar üretilmesinde ve meŐrulaŐtırılmasında son derece etkili olduğu görülmektedir. Aile içi Şiddetin eril bir dille manŐetleŐtirildięi medya platformlarında kadın daima mağdur, erkek ise Şiddete meyilli gösterilerek Şiddetin doğal bir tavır gibi sunulduğu görülmektedir.

Medya tarafından sunulan ve yaygınlaŐtırılan Şiddet haberlerinin birçok medya kanalında “Şiddet” olarak anılmadığı, Şiddetin sıradan günlük rutinlerin arasına karıŐtıęı, Şiddeti kanıksamıŐ insanlar üzerinden komikleŐtirildięi görülmektedir. Ekonomik ve sosyal kaygılarla üretilen içerikler göz önüne alınarak medyanın Şiddete etkisi tartıŐılmalıdır.

Toplumumuzda her geçen gün artan TV izleme saatleri ve toplumu ortak paydadada buluŐturan gündüz kuşağı kadın programları da ele alınması gereken bir başka olgudur. Reyting kaygısıyla oluşturulan program konseptleri, aile içi Şiddet, cinayet, istismar ve iŐkence gibi toplumu tramvatize eden konuların tüm ayrıntılarıyla iŐlenmesi üzerinde durulması gereken önemli bir sorundur. Toplumun sosyoekonomik ve kültürel anlamda alt-orta seviyeye denk gelen kesiminden olan

bireyler; bilinçsizce, sunucunun ve izleyicilerin desteğiyle, hak arama çabasıyla ve ünlü olma kaygısıyla bu programlara çıkar. Kişi aile içi surları ve mahrem olaylarını bilinçsizce ve canlı yayının verdiği heyecanla birden bire ortaya döker. Bu noktadan sonra izleyiciler de büyük bir merakla aile içi şiddetin çirkin yönünü izler. Programdaki kişi ve onun ailesinin hak ve hürriyetlerinin göz ardı edildiği, özel hayat mahremiyetinin yok sayıldığı bu ortamda aile olgusu en büyük zararı görür. TV izleyicileri ise izlenen bu olumsuz aile yaşantılarından etkilenir ve ikincil travmaya maruz kalır. Bu koşullar toplumsal mutsuzluğa ve güvensizliğe hizmet eder. Hak, adalet arama adı altında ortaya dökülen suçlar, mağdur tarafın çaresizce haykırıları, canlı yayında devlet büyüklerinden yardım istemeleri ise adalet ve hukuk kavram ve kurumlarına büyük darbeler vurmaktadır. Medya patronlarının maddi kaygılarla desteklediği bu programlara etiğe uygun, birey ve toplum yararını gözeten düzenlemeler getirmesi elzemdir. RTÜK ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarının daha sert ve toplum yararını gözeten önlemler alması, cezai yaptırımlar uygulaması gereklidir.

Kullanım yaşı her geçen gün düşen ve toplumun gündemini belirlemede öncelikli konumda olan sosyal medya önemsenmesi gereken bir başka yayın aracıdır. Herkesin kendi adıyla veya takma bir adla oluşturduğu kişisel hesaplarından istedikleri ve ulaşabildikleri herkesle iletişim kurma özgürlüğü olumsuz sonuçlar da doğurabilmektedir. Aile içi şiddet haberlerinin tıklanma kaygısıyla hazırlanırken bireyin yararını ve gizliliğini yok sayan tarzda açık ve müstehcen ifadelerle süslenerek afişe edilmesi üzerinde durulması gereken bir durumdur. Hemen herkesin haber paylaşabilme özgürlüğünün ve duyarının olması sonucu bu gibi olumsuz ve zararlı haberler hızlıca insanlar arasında dolaşabilmektedir. Habere konu olan bireyin ve ailesinin kişisel hak ve özgürlükleri, mahremiyet hakkı, demografik bilgilerinin üçüncü kişilerin eline geçmesi başlı başına olumsuz sonuçlar yaratır. Zaten yaşanan şiddet olayından dolayı ortaya çıkan travma bir de toplumsal boyuta erişmekte ve işin içinden çıkılmaz bir hale bürünmektedir. Sosyal medya kullanıcılarının da maruz kaldığı bu haberler toplumsal vicdanı yaralamakta, yoğun umutsuzluk, kaygı, öfke duygularının yaşanmasına ve bu duyguların süregelenleşmesine yol açmaktadır. Kamu kurum ve kuruluşlarının acil önem planı hazırlanması, cezai ve hukuki yaptırımların artırılması, tüm bu çalışmalardan toplumun haberdar edilmesi gereklidir. Çeşitli eğitim kurumları ve okullarda sosyal medya kullanımı, bireysel hak ve hürriyetlerin öğrenilmesi, öfkeli ve yargılayıcı dilin terk edilmesi gibi konularda eğitim ve çalışmalar yapılması gereklidir. Sosyal medya kullanıcıları için olumsuz içerik ve görsellerden kişiyi korumak için uygulamalar geliştirilmesi bir diğer faydalı girişim olacaktır.

Yazar Katkı Oranları:

Çalışmanın Tasarlanması (Design of Study) : DÇ (% 50), MK (% 50)

Veri Toplanması (Data Acquisition) : DÇ (% 70), MK (% 30)

Veri Analizi (Data Analysis) : DÇ (% 50), MK (% 50)

Makalenin Yazımı (Writing up) : DÇ (% 50), MK (% 50)

Makale Gönderimi ve Revizyonu (Submission and Revision) : DÇ (% 30), MK (% 70)

KAYNAKLAR

- Alankuş, S. (1). (2007). *"Aile içi şiddeti kısırtma aracı olarak medya", aile içi şiddete son!* medya ve aile içi şiddet konferansı. İstanbul: Hürriyet Gazetecilik ve Matbaacılık.
- Arslan, M. (2017). İktidar ve medyatik şiddet: Özgecan Aslan ve Şefika Etik cinayetleri analizi. *Marmara İletişim Dergisi*, (27) , 135-160.
- Atuk, F. G. (2021). Kadın, şiddet, medya ve temsil ilişkisini yeniden düşünmek: medyada ve medya aracılığı ile kadına karşı kadın şiddeti. *Aksaray İletişim Dergisi*, 3(2) , 258-285.
- Ayan, S. (2007). Aile içinde şiddete uğrayan çocukların saldırganlık eğilimleri. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 8, 206-214.
- Aziz, A., Köker, E. (1994). *Medya şiddet ve kadın*. Ankara: T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü.
- Bakan, U. Ve Bakan U. (2017). Facebook'ta aile ilişkileri ve sosyal medya adanmışlığına yönelik içerik analizi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(20), 54-68.
- Barran D (2014) Effective help for children exposed to domestic abuse. *J Fam Health Care*, 24:10-12.
- Bilim ve Aydınlanma Akademisi. (2021). Türkiye'de Kadın Cinayetlerinin Nedenleri ve Öneriler. <https://bilimveaydinlanma.org/turkiyede-kadin-cinayetlerinin-nedenleri-ve-oneriler/#dipnot-e6> adresinden 4 Ekim 2021 tarihinde erişilmiştir.
- Çavdar, C. (2019). Gündüz kuşağı kadın programlarında toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve kadın temsili. *Selçuk İletişim*, 12(1) , 368-383.
- Çaycı Rahte, E. (2010). Aile içi şiddet ve medya: gündüz kuşağı programlarında şiddetin görünümü ve yeniden üretimi. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 30, 18-34.
- Çınar, Ö. (2021). Sosyal medyada şiddet: sosyal medya; şiddet; zorbalık; mağdur. *Journal of Management Theory and Practices Research*, 2(1), 37-44.
- Çiçek, Z. Ve Mender, M. (2012). Mahremiyet anlayışının yerinden edilmesinin aracı olarak kadın programlarının türsel ve söylemsel analizi: Denizli örneği. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12, 9-28.
- DeBarryshe, B. ve Fryxell, D. (2004). A developmental perspective on anger: Family and peer contexts. *Psychology in the school*, 35, 205-216.
- Dilber, F. (2019). Aile içi iletişimde sosyal medya: Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi öğrencileri üzerine bir araştırma. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (33) , 334-381.
- Dursun, Ç. (2008). *Kadına yönelik aile içi şiddet ve haber medyası: alternatif bir habercilik*. Ankara: T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü.
- Dündar, S., Demiray, E.(2016). Türkiye'de kadına yönelik şiddetin ulusal gazetelerin internet sitelerinde yer alışı. *İstanbul Journal of Innovation in Education*, 2(2), 71-103.
- Fiske, J. (1989). *News, History and Undisciplined Events*, Routledge, Londra, New York.
- Ganley, A.L. (1995) Improving the health care response to domestic violence: a resource manual for health care providers. *Family Violence Prevention Fund*. San Francisco.
- Görgün Baran, A., Sarıtaş, C.T., Şahin Küçük, B. (2017). Medyada kadına yönelik şiddet haberlerinin içerik ve sunum açısından analizi: beyazgazete.com örneği. *Journal of Economy Culture and Society*, 55, 107-132.
- Holden, W. E. ve Banez, G. A. (1996). Child abuse potential and parenting stress within maltreating families. *Journal of Family Violence*, 11, 1-12.
- Holt, S., Buckley,H., Whelan, S. (2008). The impact of exposure to domestic violence on children and young people: A review of the literatur. *Child Abuse & Neglect*. 32, 797-810.
- Huiseman, D.(2000). *Bir medya felsefesi için sokrates internette*. İstanbul: Güncel Yayıncılık.
- İnam, Ö. Ve Şahin, N. (2020). Kadına yönelik şiddetin Türk medyasındaki temsil şekli sistematik derleme araştırması. *Marmara Üniversitesi Kadın ve Toplumsal Cinsiyet Araştırmaları Dergisi*, 4 (1) , 1-15.
- Johnson, M. (2006). Gender Symmetry and Asymmetry in Domestic Violence. *Violence Against Women*, 12(11), 1003- 1018.

- Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu, (2020). Kadın cinayetleri verileri. <https://kadincinayetlerini durduracagiz.net/kategori/veriler> adresinden 5 Ekim 2021 tarihinde temin edildi.
- Kandemirci, D. Ve Kağncı, D. (2014). Kadına yönelik aile içi şiddetle baş etme: çok boyutlu bir inceleme. *Türk Psikoloji Yazıları*, 17(33), 1-12.
- Kanun Hükümünde Kararname. (2017). *T.C. Resmi Gazete* (30052, 29 Nisan 2017).
- Kaymak, S. (2004). Aile içinde öfke ve saldırganlığın yansımaları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 37(2), 27-39.
- Kivrak, Y., Gey, N., Kivrak, H. A., Kocaçaya, M. H., Çöpoğlu, Ü. S., & Ari, M. (2015). Kadına yönelik eş şiddeti, çocukluk travmaları, depresyon ve yaşam kalitesi: Toplum temelli çalışma. *Anatolian Journal of Psychiatry/Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 16(5).
- MacMillan HL, Sareen J (2013) Harsh physical punishment in childhood and adult physical health. *Pediatrics*, 132:333-340.
- Milli Strateji Araştırma Kurulu, (2021). *Cinsiyet savaşının esir şehitleri: kadınlar*. <https://millidusunce.com/misak/cinsiyet-savasinin-esir-sehitleri-kadinlar/> adresinden 1 Ekim 2021 tarihinde temin edildi.
- Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı (2016) Şiddete uğradığınızda. <https://www.morcati.org.tr/tr/8-mor-cati-kadin-siginagi-vakfi/3-siddete-ugradiginizda> adresinden 1 Ekim 2021 tarihinde temin edildi.
- Oral, E. Ve Gezen, M. (2013). Kadın Sığınma Evinde Yaşayan Kadınlar İle Şiddet Gördüğü Evde Yaşamaya Devam Eden Kadınların Bağlanma Biçimlerinin Ve Ruhsal Belirti Düzeylerinin İncelenmesi. *Düşünen Adam The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences* 26:65-71.
- Sameroff, A. J., & Feil, L. A. (1985). Parental concepts of development. *Parental beliefs systems: The psychological consequences for children*, 83-105.
- Sungunay, S.S. (2018). *Kadına yönelik şiddet haberlerinin söylem analizi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Başkent Üniversitesi: Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Temiz M, Beştepe E, Yıldız Ö, Küçüköncü S, Yazıcı A, Çalıkluşu C, Erkoç Ş (2014) Yataklı psikiyatri servisinde tedavisi süren kadın hastalarda aile içi şiddetin hastalık tanıları ve hastalık süreciyle ilişkisi, *Nöropsikiyatri Arşivi*, 51:1-10.
- Toker, H., Altun, D. (2015). Toplumsal şiddetin Aktarım Yoluyla Yeniden Üretilmesi, *Selçuk İletişim*, 9(1), 115-140.
- Tokgöz, O. (1985). "Türk gazetelerinde siyasal şiddet (1975-1980), Kitle İletişim Araçları ve Şiddet, UNESCO 1985 Yılı 8. Seminer Tutanakları, *Hürriyet Vakfı Eğitim Yayınları* No:8, İstanbul.
- Uluç, G.(2002). Toplumsal bir gruba yönelik şiddet türü: medya, şiddet ve çocuklar, *Selçuk İletişim*, Yıl:2, Sayı:2.
- Ünal, F (2008) Ailede çocuk istismarı ve ihmali. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12:9-18.
- Ünal, G(2005) Aile içi şiddet. *Aile ve Toplum Dergisi*. Yıl:7, Sayı:9.
- Yıldırım, E. (2019). *Sosyal medyada kadına yönelik dijital şiddet*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi: Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yurdigül, Y. Ve Zinderen, İ. E. (2012). Yeni medyada haber dili (ayşe paşalı olayı üzerinden geleneksel medya ve internet haberciliği karşılaştırması). *Turkish Online Journal of Design Art and Communication*, 2 (3) , 81-91.
- Waugh F, Bonner M (2002) Domestic violence and child protection: issues in safety planning. *Child Abuse Rev*, 11:282-295.
- World Health Organization. (2014). Global status report on violence prevention. [_https://who.int/publications/i/item/9789241564793](https://who.int/publications/item/9789241564793) adresinden 23 Eylül 2021 tarihinde erişilmiştir.
- Zara Page, A. Ve Ince, M. (2008). Aile içi şiddet konusunda bir derleme. *Türk Psikoloji Yazıları*, 11(22), 81-94.

THE ROLE OF THE MEDIA IN DOMESTIC VIOLENCE

EXTENDED ABSTRACT:

Domestic violence refers to a family member's aggressive behavior towards other family members or a single member of the family. These aggressive behaviors can be studied in 5 namely. Which are: physical violence, sexual violence, emotional violence, neglect, and economic violence. The power imbalance between

the perpetrator and the mistreated causes the victims of domestic violence to be mostly women and children. Many studies on violence show that violence causes many psychological problems for the victims and witnesses of violence. Just a few of these problems are depression, anxiety disorder, obsessive-compulsive disorder, and somatization disorders.

Once again, according to the researches, domestic violence, and child abuse are the cases that mostly occur in tandem. Undoubtedly, the children of the family are the most affected ones by the violence. Many researches in the literature show that children who are exposed to or witnessed violence suffer from many behavioral problems. In this study, the focus is on the effect of the media as it is one of the factors affecting domestic violence. When we look at the issues in the media and the way violence is dealt with, it is striking that the disadvantaged aspects of the victims of violence are emphasized and the violence is justified.

Oral and written media channels, which are thought to have an essential role in increasing domestic violence incidents and becoming a widespread problem, maintain an attitude that reinforces gender roles and judges women and their values due to the dominance of masculine power. This situation affects the general discourse of the news by exceeding the institutions that make the news.

Media is a term that covers the use of written, visual and audio communication tools such as radio, television, newspaper, magazine, internet, etc. in areas such as transferring and storing information. The fact that it is related to many communication tools and is widely used in society; especially with technological developments, has made media channels such as social media effective and powerful on the social structure. The media sector, which appeals to a wide audience, uses the method of commodifying violence and presenting it to the society, which is one of the most frequently used methods of increasing ratings, with economic and political concerns, which makes violence ordinary and makes the society insensitive to the negativity of violence. Of course, it can be said that the coverage of violence against women and children in the media has positive effects. However, in order to reflect these positive effects on society, media bosses and employees should report the news by adhering to certain ethical standards. It is important to update these ethical standards in accordance with the conditions of the time.

In our globalizing world, the protection of the audience has come to the fore in order to minimize the negative effects of the media and it is thought to be solved by giving media literacy lessons in schools. There are campaigns against violence and in order to prevent society from being affected by violence, launched by non-governmental organizations and also by some public institutions and organizations.

In the globalizing world, that housewives relieve their increasing loneliness with daytime women's programs. These programs, which are fed by domestic vio-

lence, ignore the ethical principles that form the basis of the family phenomenon and the privacy of the family. Among the topics covered, marriage, murder, disappearances as a result of family members leaving the house, domestic violence can be counted. Incest and sexual abuse cases are revealed by sharing the demographic and personal information of the persons related due to more monitoring and rating concerns. Irrational and illogical comments are made by presenters and experts, and family phenomenon and family members are adversely affected by all these processes. The orchestra and music that exist in the program format are disconnected from the context and create sudden mood swings. The emotional and traumatic atmosphere, in which the extent of the violence experienced is told, reaches a completely different dimension when the orchestra or the guests start singing and having fun with a monition from the presenter. This is another type of trauma for the person who joins the live broadcast to seek their rights as a victim of violence. Furthermore, society becomes insensitive to domestic violence and normalizes this situation as a result of this simplification and stretching of the concept of violence.

Another type of daytime women's programs is food, skills and domestic order programs. Here, the married woman is competed in various stages and scored. This scoring is usually done by the mother-in-law or the person who replaces the mother figure. In the environment of the competition, women's domestic skills and abilities are questioned, and a perception is created as if they are responsible for doing all the housework. As a result of these strict attitudes, gender inequality is reinforced, and the tension between the bride and mother-in-law, which is also fed by culture, increases. Although restrictions and fines are imposed on these programs as a result of researches carried out with the initiative of RTÜK and other legal institutions, media bosses find a way and continue to make programs based on domestic violence. Stricter limited laws and public awareness on these issues are essential.

Reflection of domestic violence on social media, on the other hand, make family members vulnerable to negative effects, since the boundaries and rules are not drawn. As the legal bases are insufficient, users share information about family members, the nature and content of the violence without permission, and hundreds of comments are received on these posts. In this environment where reason and common sense are insufficient, both family members and users become open to secondary trauma. Patriarchal and sexist attitudes are reinforced. The concepts of family, mother, father, child, sibling are questioned and they receive inappropriate labels. In addition, domestic roles and responsibilities are approached in a masculine language that is far from gender inequality. It is important for authorities to scrutinize and draw legal boundaries on social media users and the reporting of domestic violence news.

Keywords: *Domestic Violence, Violence Against Women, Media, Roles.*